

A 1787/välfärd

Flytjandi	Norræn vinstri græn
Afgreiðsla	Norræna velferðarnefndin

Þingmannatillaga um að vísa ekki fólki úr landi til landa þar sem öryggi þess og réttindum er ógnað**Tillaga**

Norræn vinstri græn leggja til að

Norðurlandaráð beini þeim tilmælum til ríkisstjórna Norðurlanda

að þær tryggi að hælisleitendum sé ekki vísað úr landi til landa þar sem lífi þeirra eða frelsi er ógnað, þar sem hælisleitandinn getur átt á hættu að verða fyrir pyntingum, ómannúðlegri eða niðrandi meðferð eða landa með ótryggu öryggisástandi;

að þær taki tillit til sérlega viðkvæmra aðstæðna í löggjöf sinni varðandi veitingu dvalarleyfis.

Forsaga

Allir einstaklingar eiga rétt á að sækja um hæli. Á undanförunum árum hafa Norðurlöndin á mismunandi vegu og með ólíkum aðferðum metið verndarþörf á grundvelli reglna um innflutning fólks og skipulagðs hæliskerfis. Þrátt fyrir að það sé undir ráðamönnum hvers lands komið að taka afstöðu í einstökum málum, ber að viðhalda ákveðnum reglum og virða mannréttindi.

Engum á að vísa úr landi til lands þar sem lífi eða frelsi viðkomandi er ógnað, jafnvel þó umsókn um hæli hafi verið hafnað. Þar sem takmarkanir gilda um rétt til hælís, sjáum við líka hve mikilvægt er að löggjöf Norðurlandanna um hæli nái einnig til möguleika á hæli af mannúðarástæðum eða vegna sérlega viðkvæmra aðstæðna, til að til dæmis loftslagsflóttamenn eða einstaklingar sem eru ofsóttir vegna kynhneigðar geti fengið hæli.

Auðvelt er að gera sér í hugarlund að einstaklingur sem hefur þurft að flýja land af ótta við ofsóknir eða átök á erfitt með að útvega skrifleg sönnunargögn um það sem á undan er gengið. Einnig eru til dæmi um ofsóknir sem ekki er hægt að sanna á annan hátt en með munnlegri frásögn. Frásögnina skal þá dæma með tilliti til þess hversu sennileg hún er í ljósi annarra staðreynda og upplýsinga um landið. En allt of algengt er að munnlegri frásögn sé hafnað vegna skorts á sönnunargögnum.

Oft er krafist skriflegra sönnunargagna sem ómögulegt getur verið fyrir hælisleitandann að útvega. Þegar hælisleitandanum tekst að skila skriflegum



sönnunargögnum eru þau oft metin sem „of einföld“ og teljast því hafa lítið sönnunargildi. Ef hælisleitandanum hefur ekki tekist að gera grein fyrir sjálfum sér með nægilega áreiðanlegum persónuskilríkjum (það er einfaldlega óhugsandi fyrir einstaklinga frá ákveðnum upprunalöndum) getur það leitt til þess að innflytjendayfirvöld og dómstólar Norðurlanda samþykki heldur ekki nein önnur gögn sem sannanir. Jafnvel þegar hælisleitandanum tekst að sannfæra yfirvöld um sannleiksgildi frásagnarinnar, þá kemur krafan um að sanna aðsteðjandi ógn eða að ofbeldi sem þegar hefur átt sér stað muni endurtaka sig.

Mat á umsókn um hæli snýst um þá áhættu í framtíðinni sem er til staðar ef einstaklingurinn verður að fara til baka. En í ákveðnum tilvikum, til dæmis þar sem einstaklingur hefur sætt pyntingum, þá mælir Flóttamannastofnun Sameinuðu þjóðanna með að ekki þurfi frekari sannana við varðandi áframhaldandi aðsteðjandi ógn. Sama skal eiga við um einstaklinga þar sem fjölskyldumeðlimir eða vinnufélagar, sem hafa búið við sömu aðstæður og hælisleitandinn, hafa verið drepnir eða lent í alvarlegum áföllum. En á mörgum Norðurlandanna er svona sönnunum oft hafnað þar sem ekki er talið að þær sýni að hælisleitandinn sæti persónulegum ofsóknum.

Svipaður vandi felst í að sjaldan er lítið á það sem sönnun að einstaklingurinn tilheyrir hópi sem stendur verulega höllum fæti. Þetta á til dæmis við um samkynhneigða, tvíkynhneigða og transfólk frá löndum þar sem þau eiga ofsóknir á hættu, trúskiptinga frá löndum þar sem trúskipting er ekki leyfð, konur sem hafa brotið gegn viðmiðum samfélagsins þar sem slíkt getur leitt til ofsókna og þjóðernisminnihlutahópa á áttaksvæðum.

Óásættanlegt er að trúskiptingar fái höfnun með þeim rökum að trú þeirra þekkest ekki í heimalandinu og að þeir geti því snúið til baka ef þeir greina ekki frá trú sinni eða sýni hana á opinn hátt. Aldrei ætti heldur að krefjast þess að samkynhneigðir, tvíkynhneigðir eða transfólk lifi ekki á opinn hátt. Það er réttur sérhvers einstaklings að trúa og elska þann sem hann eða hún vill og að mega skilgreina sjálfan sig.

Kröfur um að hælisleitandinn hafi reynt að leita verndar hjá stjórnvöldum í heimalandinu eru oft einnig allt of miklar, ekki síst þegar hælisleitandinn hefur sætt ofsóknum af hálfu einstaklinga frá sömu stjórnvöldum.

Hælisleitendur frá löndum þar sem vopnuð átök eiga sér stað, eiga að hafa rétt á dvalarleyfi án þess að þurfa að sanna á sér deili. Vandinn felst í að mörg Norðurlandanna hafa innleitt þrönga túlkun á því sem má teljast vopnuð átök.

Jafnvel þó átökin megi flokka sem „vopnuð átök“ í skilningi laga, þá má líta á þau sem staðbundin. Í slíkum tilvikum er einstaklingunum oft vísað úr landi þrátt fyrir átökin, með vísan til þess að þeir geti flust innan heimalandsins.

Flóttamannastofnun Sameinuðu þjóðanna heimilar vísun úr landi þegar í boði er vernd innan heimalandsins. En þessi valkostur verður að vera raunverulegur að mati



Flóttamannastofnunarinnar, það er að segja að flóttamaðurinn verður að búa við raunverulegt öryggi. Auk þess þarf að gæta sanngirni; flóttamaðurinn þarf að eiga raunhæfa möguleika á að fá þak yfir höfuðið, sjá fyrir sér o.s.frv.

Oft er handahófskennt hvernig mat á flótta innan heimalands fer fram á mörgum Norðurlandanna. Það er hvorki nægilega einstaklingsmiðað né byggt í nægum mæli á nýjustu upplýsingum um landið. Það leiðir til þess að einstaklingum, sem taldir eru þurfa að leggja á flótta, er vísað úr landi í ómögulegar aðstæður, neyðast til að flýja aftur eða að fara í felur í heimalandinu.

Þröng túlkun á stríði og vanhugsuð beiting reglna um flótta innanlands stuðla einnig að því að lönd þar sem átök geisa verða að sinna mjög mörgum flóttamönnum innanlands. Önnur afleiðing er að náttúruauðlindir og innviðir í – oftast fátækum – grannríkjum verða fyrir of miklu álagi þar sem fólk neyðist til að halda för áfram. Þegar verst lætur skortir móttökuaðstöðu flóttamanna í grannríkjunum.

Á heildina er réttinum til að leita hælís ógnað af allt of þröngum skilgreiningum á hugtökum eins og ofsóknum og vopnuðum átökum, samhliða ósanngjarnri sönnunarbyrði og áherslu á smáatriði sem skipta litlu um hælísvist.

Enginn sem þarfnast verndar á að eiga á hættu höfnun hælísúmsóknar og að vera vísað til þess lands sem flúið er frá. Það felur í sér að ef óvissa ríkir um verndarþörfina, skal veita vernd. Beita skal varúðarreglu.

Nuuk, 12. september 2018

Christian Juhl (EL)

Christian Poll (ALT)

Håkan Svenning (V)

Kolbeinn Óttarsson Proppé (VG)

Paavo Arhinmäki (vänst)

Pauli Trond Petersen (T)

Sofia Geisler (IA)

Solfrid Lerbrekk (SV)

Steinunn Þóra Árnadóttir (VG)